LIETUVOS RESPUBLIKOS KREDITO ADMINISTRATORIŲ IR KREDITO PIRKĖJŲ ĮSTATYMO NR. XIV-2895 4, 5, 8, 15, 16, 19, 25, 27, 28 IR 35 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSINIO TVARUMO ĮSTATYMO NR. XI-393 26^2 IR 60 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų Įstatymų projektų tikslai ir uždaviniai

2021 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2021/2167 dėl kredito administratorių ir kredito pirkėjų, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2008/48/EB ir 2014/17/ES, į nacionalinę teisę perkelta, be kita ko, Lietuvos Respublikos kredito administratorių ir kredito pirkėjų įstatymu (toliau – KAIKPĮ).

2024 m. balandžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2024/1174, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2014/59/ES ir Reglamentas (ES) Nr. 806/2014, kiek tai susiję su tam tikrais minimalaus nuosavų lėšų ir tinkamų įsipareigojimų reikalavimo aspektais, perkelta Lietuvos Respublikos finansinio tvarumo įstatymu (toliau – FTĮ).

KAIKPĮ taikymo praktikoje ir KAIKPĮ bei FTĮ galiojančio teisinio reguliavimo peržiūros metu nustatytas poreikis patikslinti atskiras KAIKPĮ ir FTĮ nuostatas, pašalinti techninio pobūdžio neaiškumus ir užtikrinti nuoseklesnį reguliavimo taikymą. KAIKPĮ pakeitimus taip pat paskatino 2025 m. spalio 29 d. Europos Komisijos prieš pradedant pažeidimo nagrinėjimo procedūrą pradėta procedūra, kurios metu nustatyta Direktyvos 2021/2167 perkėlimo ir įgyvendinimo nacionalinėje teisėje trūkumų. Dėl šių priežasčių parengtas Lietuvos Respublikos kredito administratorių ir kredito pirkėjų įstatymo Nr. XIV-2895 4, 5, 8, 15, 16, 19, 25, 27, 28 ir 35 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – KAIKPĮ projektas) ir Lietuvos Respublikos finansinio tvarumo įstatymo Nr. XI-393 26^2 ir 60 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – FTĮ projektas) (toliau kartu – Įstatymų projektai).

Įstatymų projektais siūloma patikslinti galiojantį teisinį reguliavimą, siekiant aiškesnio ir nuoseklesnio jo taikymo, papildomai KAIKPĮ projektu siūloma detalizuoti atskiras pareigas ir procedūras.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektus parengė Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Finansų rinkų politikos departamento (direktorė Vilma Mačerauskienė, tel. +370 607 92 083, el. p. vilma.macerauskiene@finmin.lt) Kredito ir mokėjimų rinkų skyriaus (vedėja Joana Daukševič (tel. +370 690 319 46, el. p. joana.dauksevic@finmin.lt)) vyriausioji specialistė Ieva Kiznevičiūtė (tel. +370 690 32 163, el. p. ieva.kizneviciute@finmin.lt) ir patarėja Viktorija Stankevičienė (tel. +370 658 36 543, el. p. viktorija.stankeviciene@finmin.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Dėl KAIKPĮ projekto. Galiojantis teisinis reguliavimas įpareigoja kredito administratorių taikyti savo nustatytą veiklos politiką, kuria užtikrinamas skolininkų teisių apsaugą reglamentuojančių taisyklių laikymasis ir teisingas bei kruopštus elgesys su skolininkais, o kartu su prašymu išduoti kredito administratoriaus licenciją pateikti šios politikos aprašą, tačiau nedetalizuotas skolininko finansinės padėties įvertinimas ir, kai taikytina, jo informavimas apie prieinamas pagalbos priemones.

Pagal galiojantį teisinį reguliavimą, kredito administratoriaus vadovui taikomi nepriekaištingos reputacijos reikalavimai ir nustatytos aplinkybės, kurioms esant asmuo nelaikomas nepriekaištingos reputacijos, tačiau neaptartas kelių reputacijai reikšmingų aplinkybių, kurių kiekviena atskirai nėra pakankamas pagrindas pripažinti asmenį neatitinkančiu nepriekaištingos reputacijos reikalavimo, visumos vertinimas, o fizinio asmens bankroto kriterijaus taikymas nesiejamas su bankroto proceso pabaiga.

Perduodant kredito administravimą kredito administravimo paslaugų teikėjui, nustatyti rašytinei perdavimo sutarčiai taikomi reikalavimai, įskaitant paslaugų teikėjo įsipareigojimą laikytis kredito administravimui taikomų teisės aktų reikalavimų, tačiau nedetalizuota paslaugų teikėjo pareiga užtikrinti, kad veiklos perdavimas neribotų kredito administratoriaus valdymo tvarkos ir vidaus kontrolės sistemų taikymo, tinkamo kredito administravimo ir jo tęstinumo, taip pat nedetalizuota kredito administratoriaus pareiga perdavus veiklą toliau atitikti KAIKPĮ 4 straipsnio reikalavimus ir, pasibaigus perdavimo sutarčiai, turėti reikiamus išteklius veiklai, kuri buvo perduota paslaugų teikėjui, vykdyti.

Tarpvalstybinio kredito administravimo srityje nustatyta kredito administratoriaus teisė vykdyti veiklą priimančiojoje valstybėje narėje, priežiūros institucijai teiktina informacija ir priežiūros institucijų bendradarbiavimo tvarka, taip pat reglamentuojami priežiūros institucijos veiksmai gavus informaciją apie kredito administratoriaus pažeidimus, tačiau nedetalizuota kredito administratoriaus pareiga laikytis priimančiosios valstybės narės teisės aktuose, kuriais įgyvendinama Direktyva, nustatytų kredito administravimo apribojimų ir reikalavimų, pateikti informaciją apie vidaus procedūrų, valdymo tvarkos ir vidaus kontrolės sistemų pritaikymo priemones bei priežiūros institucijos pareiga reguliariai informuoti apie pradėto patikrinimo ar kitų procedūrų eigą.

Teikiant informaciją apie perleidžiamas kreditoriaus teises pagal neveiksnią kredito sutartį, vadovaujamasi 2023 m. rugsėjo 26 d. Komisijos įgyvendinimo reglamente (ES) 2023/2083, kuriuo nustatomi Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2021/2167 16 straipsnio 1 dalies taikymo techniniai įgyvendinimo standartai, susiję su šablonais, kuriuos turi naudoti kredito įstaigos, teikdamos pirkėjams informaciją apie jų kredito pozicijas bankinėje knygoje, nustatytais duomenų šablonų naudojimo reikalavimais. KAIKPĮ nedetalizuota perduodamos informacijos apimtis ir duomenų šablonų taikymas pagal kredito suteikimo ir jo tapimo neveiksnaus datas bei informacijos apie iki šio reglamento įsigaliojimo dienos suteiktus kreditus pateikimas.

Skolininkų skundus, susijusius su kredito administratoriumi, kredito pirkėju ar kredito administravimo paslaugų teikėju, priežiūros institucija nagrinėja savo nustatyta tvarka, tačiau nenustatyta pareiga šią tvarką skelbti viešai bei užtikrinti, kad skundo nagrinėjimas būtų pradėtas nedelsiant.

Tarpvalstybinių patikrinimų ir kitų valstybių narių kredito administratorių priežiūros srityje reglamentuojami patikrinimai kitose valstybėse narėse ir kitų valstybių narių kredito administratorių priežiūra Lietuvos Respublikoje. Pagal galiojantį teisinį reguliavimą, nustatyta pareiga apie ketinimą atlikti patikrinimą pranešti kitos valstybės narės priežiūros institucijai, tačiau nenustatyta pareiga prašyti jos pagalbos, taip pat nenustatyta patikrinimui taikytina teisė, priežiūros institucijos teisė savo iniciatyva atlikti patikrinimus Lietuvos Respublikoje, jų rezultatų pateikimo terminas ir priemonių parinkimas gavus pagalbos prašymą.

Taip pat KAIKPĮ reglamentuojamas priežiūros institucijos bendradarbiavimas su kitų valstybių narių priežiūros institucijomis, tačiau neaptartas atvejis, kai kredito administratoriaus administruojamas kreditas suteiktas Lietuvos Respublikoje, nors Lietuvos Respublika nėra nei kredito administratoriaus buveinės valstybė narė, nei priimančioji valstybė narė.

Dėl FTĮ projekto. Į galiojantį teisinį reguliavimą įtrauktos ne visų kategorijų patronuojamosios įmonės, kurioms pagal Direktyvą (ES) 2024/1174 gali būti taikoma prievolė vidinį minimalaus nuosavų lėšų ir tinkamų įsipareigojimų dydžio reikalavimą (angl. *Minimum Requirement for Own Funds and Eligible Liabilities*) (toliau – MREL[1]) vykdyti konsoliduotu pagrindu. Dėl to Lietuvos nacionalinio reguliavimo taikymo apimtis šiuo aspektu yra siauresnė, nei reikalauja Europos Sąjungos teisė. Be to, pagal galiojantį teisinį reguliavimą, nepakankamai aiškiai užtikrinama, kad

[1] MREL – pertvarkymo institucijos (Lietuvos Respublikoje pertvarkymo institucija yra Lietuvos bankas, euro zonos lygiu – Bendra pertvarkymo valdyba) nustatomas reikalavimas, kurio laikymasis užtikrina, kad kredito įstaigos ištikus krizei pačios turėtų pakankamai lėšų savo nuostoliams padengti bei rekapitalizuotis ir, atlikus pertvarkymą, tęstų iki pertvarkymo vykdytas svarbias visuomenei funkcijas. Jeigu MREL priemonę išleidžia finansinei grupei priklausanti patronuojamoji įmonė ir ją tiesiogiai arba netiesiogiai įsigyja jos patronuojančioji įmonė, tai vadinama vidiniu MREL.

vidiniam MREL vykdyti tinkamų priemonių sąrašas būtų taikomas visų pagal Europos Sąjungos teisę numatytų kategorijų subjektams.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

KAIKPĮ projektu siūloma patikslinti KAIKPĮ 4 straipsnio 3 punktą, nustatant, kad kredito administratoriaus veiklos politika apimtų skolininko finansinės padėties įvertinimą ir, atsižvelgiant į šio įvertinimo rezultatus, kai nustatoma, kad skolininkas yra fizinis asmuo ir jis patiria arba gali patirti sunkumų vykdydamas finansinius įsipareigojimus, pasiūlymą jam kreiptis į konsultavimo skolos klausimais paslaugų teikėją. Atitinkamai tikslinamas ir KAIKPĮ 5 straipsnio 1 dalies 6 punktas, nurodant, koks veiklos aprašas turi būti pateiktas siekiant gauti licenciją.

Pažymėtina, kad konsultavimo skolos klausimais paslaugų teikimas reglamentuojamas Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatyme (toliau – VKĮ), kurio pakeitimo nuostatos įsigalios 2026 m. lapkričio 20 d. Todėl KAIKPĮ vartojama su VKĮ suderinta sąvoka, o atskira šių paslaugų teikimo tvarka nekuriama. Konsultavimo paslaugų teikimui taikomos VKĮ nustatytos sąlygos, o KAIKPĮ įtvirtinama kredito administratoriaus pareiga įvertinti skolininko finansinę padėtį ir poreikį pasiūlyti kreiptis į paslaugų teikėją. Poreikis siejamas su nustatytais ar tikėtinais sunkumais vykdant finansinius įsipareigojimus.

KAIKPĮ 8 straipsnio 2 dalį siūloma papildyti nuostata dėl kelių atskirai nepakankamų reputacijai reikšmingų aplinkybių visumos vertinimo pagal jų pobūdį, sunkumą, skaičių, pasikartojimą, laikotarpį, asmens vaidmenį ir ryšį su kredito administratoriaus veikla. Vertinimas atliekamas vadovaujantis priežiūros institucijos teisės aktuose nustatyta tvarka. Taip pat siūloma nustatyti, kad asmuo nelaikomas nepriekaištingos reputacijos, ne tik kai jam iškelta fizinio asmens bankroto byla, bet ir kai fizinio asmens bankroto procesas buvo nutrauktas neatkūrus fizinio asmens mokumo Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymo nustatyta tvarka.

KAIKPĮ 15 straipsnyje siūloma nustatyti, kad kredito administravimo paslaugos būtų teikiamos neribojant kredito administratoriaus galimybės taikyti savo valdymo tvarkos ir vidaus kontrolės sistemas, tinkamai vykdyti kredito administravimą ir užtikrinti jo tęstinumą. Taip pat siūloma nustatyti, kad veiklą perdavęs kredito administratorius ir toliau atitiktų KAIKPĮ 4 straipsnio reikalavimus, o nutraukus sutartį dėl kredito administravimo perdavimo ar jai pasibaigus kitais pagrindais kredito administratorius turėtų reikiamus išteklius veiklai, kuri buvo perduota kredito administravimo paslaugų teikėjui, vykdyti. Ištekliai šiuo atveju suprantami kaip perduotai veiklai vykdyti reikalingi žmogiškieji, techniniai, organizaciniai ir finansiniai ištekliai, kurių poreikis priklauso nuo konkrečios veiklos apimties ir pobūdžio.

KAIKPĮ 16 straipsnyje siūloma nustatyti, kad tarpvalstybinė veikla būtų vykdoma laikantis priimančiosios valstybės narės teisės aktuose, kuriais įgyvendinama Direktyva (ES) 2021/2167, nustatytų su papildomais kredito administratoriaus veiklos leidimo suteikimo reikalavimais nesusijusių kredito administravimo apribojimų ir reikalavimų, įskaitant draudimą gauti lėšų iš skolininkų ir turėti jų lėšų, kai toks draudimas taikomas, bei šios valstybės narės teisės aktuose nustatytų reikalavimų, taikomų derantis su skolininku dėl kreditoriaus teisių pagal kredito sutartį. Taip pat siūloma nustatyti pareigą pateikti informaciją apie vidaus procedūrų, valdymo tvarkos ir vidaus kontrolės sistemų pritaikymo priemones ir aiškiai įtvirtinti nuostatą, kad apie pradėtų patikrinimų ar kitų procedūrų vykdymo eigą priimančiosios valstybės narės priežiūros institucija būtų informuojama reguliariai. Konkretus informavimo periodiškumas nenustatomas atsižvelgiant į tai, kad informavimo dažnumas turi būti pasirenkamas pagal konkrečios procedūros pobūdį, trukmę ir eigą.

KAIKPĮ 19 straipsnio 4 dalį siūloma patikslinti nustatant, kad kredito pirkėjo buveinės valstybės narės priežiūros institucijai būtų perduodama ir KAIKPĮ 19 straipsnio 3 dalyje nurodyta bei visa kita priežiūros funkcijoms ir pareigoms atlikti būtina informacija. KAIKPĮ 19 straipsnio 5 dalyje siūloma nustatyti, kad Reglamento (ES) 2023/2083 I priede nustatyti duomenų šablonai būtų taikomi sandoriams, susijusiems su kredito sutartimis, pagal kurias kreditai suteikti 2018 m. liepos 1 d. ar vėliau ir kurios prie neveiksnių pozicijų priskirtos po 2021 m. gruodžio 28 d. Šios datos nustatomos

įgyvendinant Direktyvos (ES) 2021/2167 16 straipsnio 7 dalies reikalavimus, pagal kuriuos nustatomos duomenų šablonų taikymo laiko ribos. Taip pat siūloma nustatyti, kad teikiant informaciją apie nuo 2018 m. liepos 1 d. iki Reglamento (ES) 2023/2083 įsigaliojimo dienos suteiktus kreditus šablonai būtų užpildomi tik kredito įstaigų turimais duomenimis.

KAIKPĮ 25 straipsnio 1 dalies 2 punktą siūloma patikslinti nustatant pareigą priežiūros institucijos nustatytą skolininkų skundų nagrinėjimo tvarką skelbti viešai ir skundus pradėti nagrinėti nedelsiant, pagal priežiūros institucijos tvarką nustatytais terminais. Nagrinėjamų skundų subjektų apimties Įstatymo projektu nesiūloma keisti.

KAIKPĮ 27 straipsnio 4 dalyje siūloma nustatyti pareigą, prieš atliekant patikrinimą kitoje valstybėje narėje, prašyti jos priežiūros institucijos pagalbos ir patikrinimą atlikti pagal tos valstybės teisę.

KAIKPĮ 28 straipsnyje siūloma aiškiai įtvirtinti priežiūros institucijos teisę savo iniciatyva atlikti kitų valstybių narių kredito administratorių ir jų Lietuvos Respublikoje įsteigtų filialų vykdomo kredito administravimo patikrinimus ir prievolę patikrinimų rezultatus nedelsiant, ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo rezultatų įforminimo, pateikti kitos valstybės narės priežiūros institucijai, taip pat kiekvienu atveju parinkti tinkamiausias priemones gautam pagalbos prašymui patenkinti.

KAIKPĮ 35 straipsnį siūloma papildyti nuostata, pagal kurią, kai kreditas suteiktas Lietuvos Respublikoje, tačiau Lietuvos Respublika nėra nei kredito administratoriaus buveinės, nei priimančioji valstybė narė, priežiūros institucija perduotų turimus pažeidimo įrodymus kredito administratoriaus buveinės valstybės narės priežiūros institucijai ir prašytų jos imtis atitinkamų priemonių, neribojant priežiūros institucijos teisių pagal nacionalinę teisę.

FTĮ projektu siūloma atlikti techninio pobūdžio pakeitimus, patikslinant FTĮ 26^2 straipsnį taip, kad jis, vadovaujantis Direktyvos (ES) 2024/1174 nuostatomis, apimtų visus subjektus, kuriems pertvarkymo institucija gali nustatyti vidinį MREL konsoliduotu pagrindu, bei aiškiai nustatytų, kad vidiniam MREL vykdyti tinkamų priemonių reglamentavimas būtų taikomas visiems pagal Direktyvą (ES) 2024/1174 numatytiems subjektams.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Įstatymų projektus neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimti Įstatymų projektai neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip Įstatymų projektų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

KAIKPĮ projekto įgyvendinimas turės teigiamą poveikį kredito administravimo veiklos teisiniam aiškumui ir tarpvalstybinės kredito administravimo paslaugų rinkos veikimui. Aiškesni reikalavimai dėl veiklos perdavimo kredito administravimo paslaugų teikėjams, veiklos vykdymo kitose valstybėse narėse, informacijos teikimo ir priežiūros institucijų bendradarbiavimo sumažins reguliacinį neapibrėžtumą ir sudarys sąlygas vienodžiau taikyti reikalavimus rinkos dalyviams.

FTĮ projektu siūlomi pakeitimai užtikrins tinkamą Europos Sąjungos teisės aktų įgyvendinimą ir teisinio reguliavimo aiškumą. Tai prisidės prie veiksmingo pertvarkymo sistemos veikimo, didesnio finansų rinkos stabilumo ir geresnio pasirengimo valdyti finansų įstaigų sunkumus ar krizes, mažinant neigiamą poveikį indėlininkams, investuotojams ir visai ekonomikai.

Reikšmingo neigiamo poveikio verslo sąlygoms ar konkurencijai nenumatoma.

8. Ar Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Įstatymų projektus kitų įstatymų keisti nereikės.

10. Ar Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas, o Įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos įstatymo ir Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymų projektuose naujų sąvokų ir jas įvardijančių terminų neapibrėžiama.

11. Ar Įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektai atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir neprieštarauja Europos Sąjungos teisės aktams.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus Įstatymų projektus įgyvendinamųjų teisės aktų rengti nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti

Papildomų valstybės ar savivaldybių biudžetų lėšų nereikės.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Specialistų vertinimų ir išvadų dėl Įstatymų projektų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

„Kredito administratorius“, „kredito pirkėjas“, „kredito administravimo paslaugų teikėjas“, „skolininkas“, „neveiksni kredito sutartis“, „kredito administravimas“, „priežiūros institucija“, „skundų nagrinėjimas“, „pertvarkymo institucija“, „pertvarkymas“, „MREL“.

16. Kiti reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

_____